

Татарстан Республикасы Сарман муниципаль районы муниципаль белем
бирү учреждениесе «Саклау-Баш урта гомуми белем бирү мәктәбе»

* Тема: Төрләндергеч кушымчалар

Төзеде: Г.Ф.Талипова
Башлангыч сыйныф укытучысы

”Тел дигэн дэрья бар,
Төбөндө энже-мэржэн бар.
Белгәннәр чумып алыр,
Белмәгәннәр коры калыр.”

Саннар кырында хәрефләр бирелгән.
Саннарны үсә бару тәртибендә куйсагыз, дәресең
темасы килеп чыгар.

7 А

12 Ч

3 р

8 е

4 л

1 Т

11 е

10 г

6 Н

5 Ө

9 р

2 ө

.....?..... кушымчалар.

Саннар кырында хәрефләр бирелгән.
Саннарны үсә бару тәртибендә куйсагыз, дәресең
темасы килеп чыгар.

7 А

12 Ч

3 р

11 е

8 е

4 л

1 Т

6 Н

10 Г

5 Ә

9 р

2 Ө

Төрләндергеч кушымчалар.

*Тема: Төрлэндөргөч
кушымчалар*

Сүзләр тамыр һәм кушымчаларга таркала.

*Тамыр- ул сүзнең төп мәгънәсен
белдерә ,мәгънәле кисәкләргә
таркалмый.*

*Кушымча- сүзнең мәгънәсен яки
формасын үзгәртә, аерым
кулланылмый.*

*Ясалышы ягыннан сүзләр тамыр
сүзләр һәм ясалма сүзләр була*

авыл

авыл-тамыр сүз;

авылдаш

авылдаш-ясалма сүз.

Ясалма сүзләр тамыр + сүз ясагыч кушымчадан ясала.

Авил (тамыр)+ даш (сүз ясагыч кушымча)

Кушымчаларның төрләре.

Сүз ясагыч кушымчалар

↓

-чы/че; -лык/-лек;
-даш/-дәш; -таш/-тәш;
-гыч/геч; -кы/-ке;
-гы/-ге; -кы/-ке;
-сыз/-сез; -лы/-ле;
-ла/-лә, һ.б.

авылдаш

Сүз төрлән­дер­геч кушымчалар

↓

-лар/-ләр; -нар/-нәр;
-кай/-кәй; -чык/-чек;
-сыл/-сел; -рак/рәк;
-ынчы/-енче;
-га/гә; -ка/кә;
-ар/-әр, һ.б.

авыллар

Кушымчаларның тамгалары .

- сүз ясагыч кушымчалар.

-сүз төрлөндөргөч кушымчалар

Бер тамырга берьюлы берничә кушымча ялганьрга
мөмкин:

авыл+даш+лар+ым+ны

И.Х.Мияссарова ,К.Ф.Фэйзрахманова
дәреслегендә 47 нче бит,төрлөндөргөч
кушымчалар кагыйдәсен укы.

1 нче бирем.

*Бирелгән сүзләр арасынан ясагыч
кушымчалы сүзләрне генә язып алырга.*

**Белем, биеклек, умарта,
ташкүмер, дус, урын-эңир,
умартачылык, ташбака,
эңырчы, көн-төн, яшелчә.*

* Төрлөндөргөч кушымчалар бер үк сүзгөң төрлө формаларын барлыкка китерө.

* алма+лар → алма^ллар

2 нче бирем

* И.Х.Мияссарова ,К.Ф.Фэйзрахманова дәреслегендә
46 нчы бит,77 нче күнегүне эшләргә.

-нокталар урынына тиешле кушымчаларны куеп,
шигырьне укы. Шигырь нәрсә турында?

-нокталар урынына нинди кушымчалар өстәдең? Бу
сүзләрнең тамырын тап.

Өй эше

1. Экранда күрсәтелгән сүзләрне сүз төзелеше ягыннан тикшерү.

**Хайваннар, кошчылык, көнгә,
жырчылар, ачкыч.**

2. Шушы сүзләрне кертәп жәмләләр язу.

*3. Төрләндергеч кушымчалар булган 6 сүз
язу.*